

Toespraak van Lian Mannheims ter gelegenheid van de installatie van rechters en officieren van justitie, rechtbank Amsterdam 20 oktober 2006

Allereerst feliciteer ik de installandi, hun familie en vrienden. U hebt een mooi vak gekozen, dat geldt voor de rechters en voor de officieren.

Het onderwerp waar ik het over wil hebben is de relatie kwaliteit en respect voor rechterlijke autoriteiten. Ik neem u kort mee naar twee strafzaken. Wat ik hierover zeg, geldt echter ook voor de andere rechtsgebieden. Ook de voorzitter heeft hierover gesproken, dat hebben we niet onderling afgesproken. Ik weet niet hoe het komt dat wij beiden dit onderwerp voor vandaag hebben gekozen, misschien omdat de 'o' in de maand zit?

Eerste zaak

Nooit zal ik de cliënt vergeten die – lang geleden – door de rechtbank werd veroordeeld tot een toentertijd zeer forse gevangenisstraf van 8 jaar voor een aantal ernstige geweldsdelicten, die hij overigens ontkende. De behandeling bij de rechtbank was een regelrechte ramp. De rechters kenden het dossier niet goed, maakten fouten bij de persoonlijke omstandigheden en de algehele indruk van cliënt en van mij was dat hij al veroordeeld was voordat de zitting was begonnen. Hij accepteerde de veroordeling absoluut niet en verwenste in niet mis te verstande bewoordingen de rechters en de officier van justitie en ging in beroep tegen het vonnis. Hoe anders was het bij het hof. De behandeling was als door een ringetje te halen, een prettige sfeer, een goede voorzitter, die niet alleen het dossier op zijn duimpje kende, maar cliënt ook de gelegenheid gaf zijn kant van het verhaal te doen en hem in zijn waarde liet. Uitspraak: wederom 8 jaar, een behoorlijke tegenvaller. Nooit zal ik het moment vergeten dat cliënt opstond en de voorzitter bedankte voor de wijze waarop hij de zaak had behandeld en voor het feit dat hij bereid was geweest naar hem te luisteren.

Tweede zaak.

Een proces-verbaal van relaas:

Piet werd verdacht van xtc-handel en tegen hem liep een onderzoek. Jan, mijn cliënt was een strafrechtelijk onbeschreven blad. Onthoud u even de naam Jan.

Tap: Piet belt Jan en vraagt of hij morgen rond een uur of 10 koffie bij hem komt drinken. Dat kan want Jan is morgen vrij en dus thuis.

Bij weer iemand anders, Klaas worden enige dagen later 50.000 xtc pillen gevonden. De recherche verdenkt Piet van de levering van die pillen.

En wat staat er in het relaas van de recherche over dit telefoongesprek?

Recherche: Piet bestelt bij Jan 50.000 pillen xtc en vraagt of hij die morgen rond 10.00 uur bij Jan thuis kan komen ophalen.

Als het niet zo triest was, zou het grappig zijn. Maar het is geen verzonnen verhaal. Het is echt gebeurd. De officier van justitie verdenkt Jan, mijn cliënt dus van de levering van de xtc aan Piet. Enige relatie tussen Klaas en Jan is nooit vastgesteld. Jan zegt niets met de xtc te maken te hebben. De vordering in bewaringstelling wordt afgewezen. Dat is en wordt geen zaak, denk je dan als advocaat en dat zeg je ook aan je cliënt. Maar u voelt hem al aankomen, - anders zou ik dit voorbeeld niet geven - niet alleen werd het wél een zaak, maar tot onze verbijstering achtte de rechtbank het feit ook bewezen en veroordeelde hem tot 2 ½ jaar.

Van een dergelijk zaak lig ik letterlijk en figuurlijk wakker. Heb ik het fout gedaan, heb ik iets over het hoofd gezien? Nee, uit het uitgewerkte vonnis blijkt dat ik niets fout heb gedaan en ook niets over het hoofd heb gezien. Het is beangstigend om te zien hoe snel je veroordeeld kunt worden als je pech hebt met de zaaksofficier en met de behandelend rechters.

In deze zaak werd Jan – uiteraard zou ik zeggen - door het hof vrijgesproken, maar de verbijstering over de veroordeling in eerste instantie bleef. Zijn leven stond stil tot aan de vrijspraak. Hij verloor zijn bedrijf en daardoor zijn inkomen, zijn relatie liep stuk en van de vrolijke dertiger bleef weinig meer over. Zijn vertrouwen in de rechtspraak liep een enorme deuk op. Dat het hof alsnog deed wat de rechtbank had behoren te doen heeft zijn geschokte vertrouwen niet hersteld.

Deze voorbeelden geven aan dat respect voor de rechterlijke macht of beter voor de rechtspleging een kasplantje is, dat goed verzorgd moet worden.

U weet ongetwijfeld dat de advocaat moet zweren respect te hebben voor de rechterlijke autoriteiten. Ik heb daar altijd wat moeite mee en ik ben niet de enige.

‘Eerbied voor de rechterlijke autoriteiten moet niet gezworen maar verdiend worden’ liet Willem van Maanen zijn pinguïn al enige jaren geleden zeggen. Kort geleden mocht ik aanwezig zijn bij het afscheid van een hooggewaardeerde rechter, Willem van Bennekom.

In het Parool zei hij *‘ik wilde een rechter zijn voor wie je respect hebt en die daardoor gezag uitstraalt, anders kun je dit werk niet doen. Je moet het dossier goed kennen, geen loopje met je laten nemen en laten merken dat je ook de andere kant van de zaak ziet, dat je evenwichtig bezig bent.’*. Respect zo zei hij ter zitting moet je iedere keer weer bij elke zaak verdienen.

En dat is de juiste instelling. Zonder kwaliteit, geen respect. Op welk rechtsgebied dan ook, rechterlijke uitspraken worden alleen dán gerespecteerd wanneer uit de behandeling blijkt van een gedegen dossier- en jurisprudentiekennis en van de bereidheid zich in te leven in het standpunt van partijen en wanneer de uitspraak een heldere motivering bevat. Dat geldt ook wanneer je in het ongelijk wordt gesteld. Overigens geldt dit ook voor de opstelling van het OM. Ook al vindt het OM dat een feit bewezen kan worden verklaard – nooit leuk voor de

ontkennende verdachte – als zijn verhaal deugt en de conclusie helder is, dan kan een verdachte daarmee leven. Maakt hij er een potje van, dan ontstaat de indruk dat ‘de officier op hem gebeten is’ en wordt het al snel persoonlijk.

Pech hebben betekent dat je rechters tegenover je treft die niet de vereiste kwaliteiten in huis hebben of die, zo aanwezig niet gebruiken. Van rechters wordt anno 2006 veel gevraagd. Over de hele linie bestaat een ontstellende hoeveelheid regelgeving, waarvan de interpretatie veelal op uw bord komt te liggen. U moet hoge kwaliteit leveren, maar u moet ook productie maken.

De voorzitter had het over de vele eisen die aan rechters worden gesteld. Enige tijd geleden sprak ik een rechter uit deze rechtbank. Hij vroeg of ik toevallig de advertentie had gelezen waarin rechters werden gevraagd. Had ik niet. Moet je toch een keer doen, zei hij. *‘Ik heb de advertentie uitgeknipt en aan mijn vrouw gegeven en gezegd, lees die maar eens goed, dan realiseer je je weer met wat voor fantastische man je bent getrouwd.’* Ik bedoel maar, er wordt zeer veel van u verwacht en geëist.

De productiedwang heeft de afgelopen jaren, zo lijkt het, de boventoon gevoerd ten koste van de kwaliteit en dat is merkbaar in de dagelijkse praktijk. Het is dan ook verheugend te constateren dat thans weer meer aandacht wordt gegeven aan kwaliteit.

Dames en heren, ik feliciteer speciaal de rechters in de civiele sector dat u voor Amsterdam en niet voor Den Bosch hebt gekozen. Daar moet het bepaald huiveringwekkend zijn, zo las ik in Meester van deze maand. Mr. Haverkate zat zeer naar zijn zin in de sector bestuursrecht aldaar, maar hij moest na 5 jaar naar de sector civiel, waar hij het helemaal niet naar zijn zin had. Sterker nog, waar hij het niet uithield en de rechterlijke macht verliet. Begrijpelijk als u zijn citaat hoort.

Citaat: *‘er heerste absolute stilte op mijn kamer. Ik was alleen met een stapel dossiers voor mijn neus. Behalve wanneer mijn vrouw belde zweeg de telefoon. Als ik een beroerte had gekregen zou ik pas na 3 dagen gevonden zijn.’*

Ik wens u veel dynamiek, plezier en wijsheid in uw werk toe.